

El llenguatge

No sense dir res

15/VII/1978

La preposició sense és ben bé un mot negatiu, ja que denota l'exclusió o mancança d'allò que designa el mot o la frase que precedeix: sense tu, sense corbata, sense notícies, sense dir res, sense que hagi vingut. Si una frase introduïda per la preposició sense té, de fet, valor positiu, és perquè hi concorre un altre mot negatiu, com és l'adverbi no, o bé verbs com oblidar, mancar, faltar, substantius com desinterès, desmesura, indiferència, intolerància, etc. Es clar, així, que frases com No sense enyorança, Sense oblidar-me'n, Sense desinterès, equivalen, respectivament, a Amb enyorança, Pensant-hi, i Amb interès.

Cal tenir en compte aquest fet en aquelles frases en què intervenen mots que, si bé figuren usualment en oracions negatives, no tenen, pròpiament, valor negatiu, el qual els és conferit normalment amb el reforç de l'adverbi no: són els mots mai, res, gens, enlloc, ningú i cap. Quan aquests mots figuren després del verb necessiten imprescindiblement aquest reforç. Efectivament, oracions com No escriu mai, No em va dir res o No ho sap ningú, sense la partícula no resultarien desproveïdes de sentit. En canvi, si aquests mots van abans del verb, com en les frases Mai no ho havia fet, Res no era tan agradable o Enlloc no el coneixien, se'n pot, de fet, prescindir; i és realment usual de fer-ho, però la normativa gramatical més estricta exigeix de mantenir-l'hi.

Es per una aplicació defectuosa del que prescriu aquesta normativa que n'hi ha que reforcen el valor negatiu dels mots indicats —mai, res, etc.— amb l'adverbi no fins i tot en aquelles oracions construïdes amb la preposició sense que, com hem dit, ja té aquest valor, amb què el sentit en resulta alterat de signe o, si més no, la frase esdevé confusional i ambigua. ¿Com s'ha d'interpretar l'oració Hi treballen amb afany sense que mai «no» arribin a resultats concrets? Aquells de qui es diu que treballen amb afany, ¿hi arriben o no hi arriben a resultats concrets? És evident que una interpretació errònia de les normes de l'ús de la partícula no ha induït a inserir-la indegudament en aquesta oració, i que el que realment es volia dir és ...sense que mai arribin a resultats concrets, es a dir, que no hi arriben mai (o que mai no hi arriben).

Albert Jané